

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barcel·la-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 20.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'ame Andreu Alcover, Centre, 13.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N.º Ernest Frau, Bressa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

IN MEMORIAM

A l'Il·lustríssim i Reverendíssim
Sr. Dr. D. Pere J. Campins i
Barceló, Bisbe de Mallorca

I quedam orfells... Deu beneït sia!
Amb llàgrimes mullam vostres despulles,
oh! diligent Pastor, que nos guiàveu
pels pacífics camins de l'Evangeli...
Nos heu deixats... Mes no, que avui s'imposa
vostra figura amb la claror suprema
d'un sant clarividet... En vostres gestes
de plenitud perenne, reviscolen
el cor immens i l'esperit d'un geni...
oh! dolç conhort! seguiu vivint encara...

Tot lo que entronya l'ideal més noble
de perfecció docta i cristiana,
hauem encobeït, sentint tot d'una
del vostre cor la calentó exquisida
L'art i les ciències, la virtut sencera,
l'humil i magestàtica litúrgia,
tot gustant-ne les intimes delícies,
heu fet vibrar amb ampla i dolça eúritmia,
l'eúritmia que endarrera els sigles deixa.

Just les nines dels ulls ens estimàveu,
i en vostra falda confiats dormíem...
Oh! encara prou l'esgarriança'n dura
de la bendició darrera, agònica...
Arreu trobam vostres penjades inclites
dins l'hivernaçle august del Seminari;
estudis i museus, biblioteques,
certàmens, festivals de nostra pensa,
regles perfectes d'esperit levitic,
be'n duen de recorts a la nostra ànima...

Les verges d'aqueixa lla, dins son claustre,
amb un desfici heroic d'amor divina,
meditatives besaran la Regla
que amb cura paternal les heu donada.

En més d'un mur d'església refflorida,
que queia descarnada en pols innoble,
heu cisellat el zel que us encenia
per la puresa de la Santa Casa.

Vostro museu; amb recullit silenci
abrigarà la vasta espigolada
de joies d'art, que amàveu just rellíquies
d'heroica fe de les centúries mortes.

Ja us haurà sorregut la Moreneta,
per qui trenàreu rams de marevelles...
De son Casal, florit a dins la serra,
que ungiren vostros dits de benhaurances,
en surtiràn els pelegrins cor presos...
i pel camí selvàtic del Rosari,
resant i cantussant, el foc de patria,
de germanor, de pietat sencera
sentiran pendre amb abrinada força...
i sereu grat a tots... i vostra idea
beneïnt-la del cel, serà més plena.

Arreu fulguren raigs de vostra pensa
mes en la Seu heu revelada l'ànima,
plena de seny, de vida i de equilibri.
Endevinant la virginal bellesa
en que surti de mans del Geni-pare,
lleuàreu postissures pseude-clàssiques,
i veis-la aquí, serena, augusta, eteria...
Per les llibertes naus la Missa d'Angels,
deliquosa sura sobre el poble...
De vostra Seu de Mestre, redimida,
que volta el chor en casta clarandera
baixau cap a l'altar, inconfonible,
tot desplegant sublims magnificències...
i feis el Sacrifici... i l'encens puja
dins el misteri de la llum extàtica
de Trinitat, on nostros Reis reposen...

Oh! bon Pastor! ja heu feta la jornalada
Com un antic atleta que's dormia
amb l'Evangeli junt i en sa victòria,
vos adormiu amb pau i refrigeri,
dins l'ona de perfums, que vostres vestes
deixen anar, d'un camp que està a la plena.
Oh! vos serà ben dolça la dormida
bressat de salms, d'encens i de pregaris,
tenint aprop les tremolors augustes
de l'immortal Anyell en sacrifici...

A. CAIMARI, seminarista.

Es Vicari Capítular

i s'Ecònom de sa Mitra

Tan prompte com una Església particular queda sense Bisbe, es Capítol de la Catedral reb sa jurisdicció que tenia aquell per retgir sa Diòcesis, però amb sa condició que l'han d'exercir per medi d'un vicari. Per si mateix es Capítol no pot fer ús d'aquella jurisdicció més que per espai de vuit dies. Dins aquest temps es Capítol ha d'elegir es que ha de governar sa Diòcesis mentre s'espera es nou Bisbe. Si passats els vuit dies encara no l'ha elegit, es Capítol pert es dret d'elecció i aquest passa a esser un dret des Metropolità. An es que es Capítol de la Catedral o es Metropolità elegeix per que, mentre no hi hagi Bisbe, govern sa diòcesis li diuen Vicari Capítular o des Capítol. Vicari és un que obra en lloc d'un altre, i consegüentment es que obra en lloc des Capítol se diu Vicari Capítular. No es necessari que hu sia un Canonge; però si dins es Capítol n'hi ha que tenen aptitud per desempenyar aquest càrrec, es Dret los prefereix. Es Vicari Capítular ha d'esser esglesiàstic, ha de tenir al manco vint i cinc anys, ha d'esser fii lligitim, ha de tenir bones costums i bona fama, no ha d'exercir altre ofici que sia incompatible amb so de Vicari Capítular (com e-hu seria p. e. s'ofici de Rector d'un poble) i ha d'esser Doctor o Llicenciat en Dret Canònic i apte com més millor. Desde es moment que es Capítol ha elegit Vicari Capítular, aquest té tota sa jurisdicció ordinària de Bisbe, així en ses coses espirituals com en ses temporals exceptuant lo que es Dret o el Papa exceptua. Es Capítol no se pot reservar sa més petita part de jurisdicció, no pot nombrar Vicari Capítular per un temps determinat, ni manco privar-lo des càrrec després d'haver-le-hi confiat. Es Vicari Capítular no té potestat de s'Orde Episcopal (p. e. no pot conferir ordes sagrades); però en raó de sa potestat de jurisdicció que té, pot donar llicència a un Bisbe per que vengui a sa diòcesis a exercir aquella potestat, sempre i quant es Dret no hu privi. Sa potestat que es Vicari Capítular exerceix no és seua, sino des Capítol. Per això, encara que sia es jutge lligitim en ses causes tant civils com criminals de cada Capítular, no pot tractar ses causes des Capítol, per que n'igú pot esser jutge de si mateix, i es Vicari Capítular no es altra cosa sino es Capítol exercint sa potestat rebuda tan prompte com sa diòcesis romàn sense Bisbe. Es Vicari Capítular come tal no té precedència dins es Capítol. S'ofici de Vicari Capítular dura fins que el Bisbe nou presenta ses Lletres Apostòliques de provisió an es Capítol de la Catedral. Pot acabar també per mort, renuncia o per disposició del Papa.

Una paraula sobre s'Ecònom de sa Mitra. Aquest càrrec era antigament molt necessari, perque an els bisbes tocava llavò administrar els bens de la seua diòcesis. Per desembarassar-se des trui d'aquests interessos materials nombraven d'entre es clero un administrador que se'n cuidàs. Pero en la darrera de l'edat mitja cada una de ses esglésies de sa diòcesis ja s'encarregava de l'administració dels seus propis bens i així el càrrec d'Ecònom general va anar limitant-se fins an es

punt de no tenir més feina que cuidar-se de ses rendes de sa Mitra durant sa vacant de la Seu Episcopal. En els nostros temps tot d'una que mor el Bisbe, es Capítol de la Catedral elegeix, segons mana es Concili de Trento un dels senyors Capítulars per administrar aquelles rendes. An aquest administrador li solen dir s'Ecònom de sa Mitra.

Es Capítol de la Catedral de Mallorca ha elegit per Vicari Capítular el Molt Il·lustre Senyor Don Antoni Maria Alcover, Canonge Magistral i Vicari General del Bisbe difunt. Que Deu Nostro Senyor beneesqui aquesta elecció, per bé de l'Església i de ses nostres ànimes. Tot felicitant an el Molt Il·lustre Senyor Alcover, mos posam completament a ses seues ordes, fent es firmíssim propòsit de complir-les amb tota submissió i obediència.

Per Ecònom de sa Mitra el Capítol de la Catedral va nombrar el Molt Il·lustre Sr. Don Martí Llobera, an a qui enviam també una enhora-bona ben coral.

El llit núm. 17

(De Pierre l'Ermite)

Dins la gran sala, profusament il·luminada per la claror difusa d'un es amples vidrieres, s'hi sent un trepig molt lent i acompassat dels enfermers.

Duen demunt ses espalles la trista, la funesta llitera, tota tapada amb un cubertó retxat de blau, davant la qual sentim extramordir-se nostros cor, si la trobam de vegades pel carrer balancetjant-se lentament al compàs dels qui la porten.

Es metge l'espera enrevoltat de sos deixebles. A l'instant descubrixen la llitera, i tots aquells alumnes, amb uis de curiositat i de compassió, observen, ben estés damunt ella, el malalt que han d'operar.

Es un jove, se troba en sos vint i cinc anys, i la seua cara demostra que és treballador. Segurament que no és cap parisien; basta mirar-li la musculatura, l'expressió senzilla del seu front, i tot ell gastat pel treball i pàl·lid dels sufriments.

Sens dubte era un provincià que, il·lusionat per París, havia anat allà, però la gran ciutat no l'hi va esser amiga.

Amb un gest d'ansietat el malalt se recolsa al calre de sa llitera, i sos grossos uis mostrant son blau color i l'espant de que estaven posseïts com que demanassin qualche cosa, fixant-se en sos instruments de cirurgia que brillaven, i en les esponges rosses, com les espigues, granades, que dins breus temps s'han d'empapar de sanc. Llavor sos uis se giren amb firmesa cap al doctor de cabeis blancs vestit de negre, el qual coneix bé lo que va a fer i que amb la fuia d'observacions en sa mà l'hi sonriu dolçament.

—¿Durará molt això, senyor metge?

—No, fii meu.

—¿Qué l'hi pareix de mi?

—Jo crec que tu tens bon cor, i per lo tant comportarás que jo't fassa... lo que és precis fer... El malalt ja no tengué temps de parlar altre vegada perque un d'aquells alumnes l'hi acostà a la boca un mocador banyat de cloroformo, i tot d'una senti'l seu efecte.

Devant sos uis astorats tot se confon i s'esfuma... els metges, els ajudants, els pots plens d'antisèptic,

ses causes de ses eines, les esponges de diferent tamany, els paquets de pedacos de fil...

El renou dels grifons que constantment ratgen dins l'ample lavatori l'hi sembla el salt d'aigo que remoretja ple de sabonera allà lluny, en la seua terra, darrera ca-sos pares...

I llavor res... res més. S'ha acabat tot.

Un dels ajudants acostà s'oreia damunt el cor del malalt i, després d' examinar els seus batecs, fa senya de que poren començar l'operació.

—Un bisturi!

Y sense recels, ni tremolor de cap classe, el metge fa un llarg solc en la pell del malalt. De tot d'una lluen ran del tai algunes perles de sanc, que semblen guaitar temoregues, mes, llavor es converteixen en un ratjoli...

Tothom calla, solament se senten les respiracions fatigoses i una que altre paraula.—Una esponja!... ¡Una altre!... ¡Ses pinses!... ¡Unes altres!... Aquestes no serveixen... ¡Un bisturi!... ¡El rascador!...

Amb pocs minuts, més llargs que un sigle, hi ha un canvi ràpid d'instruments diferents deixant cada un la seua ferida sobre aquella carn viva i empapada de sanc.

Ja está tot llest. L'operador fa senya que l'hi llevin el davantal. En pocs moments els alumnes acaben la curació.

¡Quant tornen passar la llitera davant el «mestre» qui se renta ses mans, aquest el segueix amb sa vista, mirant-lo amb uis de compassió per no dir de pena, com si en aquell cap de sabi s'unís el geni amb la bondat para depositar sobre son front l'aureola sagrada, davant el qual es descubrix tota persona honrada.

**

Dins la sala, a on s'allarguen fins a perdre-se de vista les dues fileres de llits, s'hi escolta una olor humida, com una atmòsfera impregnada de sufriment i d'angunia.

Dins l'aire espès tremolen ensà i enllà alguns llums de gas... A estones s'escapa qualche crit amarg, que resalta funestament sobre l'remoreig constant d'aquelles queixes dolces i afligides que perduren dins les sales de tot hospital.

Altres volta compareix a l'enfermeria la llitera d'aquell malalt, qui, després d'algunes hores d'observació, es conduït operat an el seu lloc, an el llit núm. 17, com deien.

Al pasar-lo davant els altres malalts, aquests alsant-se un poc de costat, se pregunten:

—Oh! Tornen el del núm. 17. Haurá passat per lloc estret. No t'ho pareix? Pobre allot! Mes l'hi hagués valgut estar a ca-seua.

Y especulen amb uis distrets tots els detalls d'aquella tornada.

**

S'ha adormit altre vegada

Les seues faccions tan transmudades, els uis tan enfonyats i plens de febre, sos penosos moviments, tot, tot revela qu'aquell pobre còs ja no pot resistir més, i tomba baix del pes de la malaltia, i de ses proves de sa ciencia per no fer-ne cas.

Está colgat; els enfermers se'n van, i el dormitori, dins aquella hora trista, s'ompl d'una angunia inexplicable, d'un no se qué d'extrany qu' infón

temor als malalts quant la fosca de la nit s'acosta.

Llavors somia i la seua boca descolorida com qui vulgui a voltes sonriure. ¡Ah, dorm, tú, pobre ferit de la gran ciutat! Pot ser te creus ¿no es així? que sents reviure tot lo que dexiares, que tresques per paratges coneguts... ¡Sents tocar llunyana la campaneta de ton poble!.. ¡Respires l'agre perfum d'aquells llegums que vesten de purpra a planura llunyana!

¡Veus el caminó ple de sol i de cançons que guia cap a l'iglesia, la font a ón cada mati se reunen las donzelles del teu poble... Pero veus més.. veus allà'n dins una plácida fumarola, que surgeix d'entre el fumatge blanquinós de l'espessura, una veia canyissada composta de rostoi, un finestró... Es la barraca a ón nasqueres, a ón la teua mare, l'ensenyá a pronunciar les primeres oracions, a on ella plora desconsolada llegint la carta que l'hi enviaves l'altre dia.

¡Ah, dorm, sí! Perllonga'l teu sòmit dítós, aseu-te devora aquest fogar senzill que ja mai havies d'abandonar, reprén tes costums antigues, visita amb ton pare l'anyada ja madura i veurás tombar les espigues, saluda per un moment, quant passis davant la costura, a la velleta Sor Magdalena, qui educá tan bé a ta mare, fent-la bona i afable, i al teu germá, qui ha crescut desde que'l dexares, ensenyali de fer el solc dret i de junyir els bous de llaurada.

¡Oh Deu meu, que tenc de set!

Tot banyat en suor se desperta bruscament del sòmit per una d'aquelles punyides terribles del dolor, que sembla que a vegades vol agotar en noltros totes les forces aptes pel sufriment; el jove se recolza dins el llit, mes la seua queixa, com la de Cristo, no ha trobat éco, i ningú respón a la seua petició.

Les seues mans anheloses cercaven qualque ser per abraçar-lo...

¡Quins sufriments! ¡Quina set, ma mare!

I a pesar d'això, la mampara de vidre, a on vigilen els enfermers, se veu allà'n dins tota il·luminada...

Darrera ella se veuen passarombres qui van i venen alegrement, reflectint-se en els vidres eis resplandors verdosos de qualque cosa que deu esser un *ponche*.

¡Oh, Deu meu, que será de mi! Mai m'havia passat tal cosa. ¡Me moriré! ¡Sensa cap sacerdot! ¡Com un ca!

I les mans del malalt totes empapades de suor, agafen nerviosament els llençols duguent-los-se devall sa barra, i amollant-los per tornarlos a cuir. I quant sos uis s'entorbellien, en aquella hora suprema i dolorosa en que ran de l'eternitat voldria que un sacerdot, una mare, o al menos un amic l'hi deixassen besar un Sant Cristo, guaytá per la porta mitg oberta una enfermera amb el cap ben pentinat i les mans plenes d'amarfilades fitxes de dominó.

—Deu esser el 17, que s'ha posat mes malament!

I tanca sa porta.

B. G.

Altars, capelles i temples

IV

Oratori públic del Col·legi de les Reverendes Monges Escolapies de Sóller

L'any 1876, me cridaren el P. Antoni Casesnoves (alies *Garau*) Franciscà ex-claustrat, i Mn. Antoni Bauzá prevere, Vicari de Sóller (abdós encarregats de la Rda. Mare Superiora Sor Joaquina Farraró) per resoldre l'emplament del col·legi que an aquella vila anaven a fundar les MM. Escolapies, amb la corresponent esglesia o Oratori públic.

Me vaig fer càrrec de ses diverses

opinions i necessitats, i vaig aconsellar a les monges que situassen l'edifici de manera que s'oratori predominàs treient cara an el *Carrer de Batach*, entre dos patis-passatges, que, tancant-se amb barreres de ferro, tenguessen ses entrades laterals amb la possible independència dels concurrents a missa i de les col·legiales assistents a l'ensenyansa d'aquell establiment religiós.

A més: suposat que no podíem deixar espai davant la fatxada, perque la *Comissió d'obres* de l'Ajuntament volgué *sujejar-nos a la línea aprobada* per dit carrer, contra mon desig, mos va romandre un carreró.... Després se'n penediren.

La disposició, que en planta fa uns 15 metres per 6'50 metres, de llum interior, es d'una sola nau dividida per dues files de pilars amb les rafes interiors, que deixen pas, per medi de balconatges, així com venfen a estar els de la Capella Reial en la nostra Seu. Per les barandes, engelosiadés mos servírem de les vases de llenyam vermei que estaven als costats de l'antiga i gran sala de la Casa de la *Senyora des Port* (de Sóller), quant a-les-hores, jo era l'encarregat d'endarrucar aquell casal que s'alsava entre'l Carrer d'En Rubí i l'iglesia de Sant Felip Neri, a Palma; davant per davant de l'Inquisició.

Recort que dita sala tenia l'enteixinat part-damunt dues grans jàsseres tirants amb les xavetes d'úastre que les veien de dafora a les parets tapials; aquell robust sotilatge de fusta devía ser moresc, com ho eren els dels altres edificis del seu entorn; entra ells, el del capdamunt de sa *Capel·leria*, un temps *carrer de St. Silvestre i Sta. Coloma*, a on vaig recullir una bella inscripció que estava per cenefa d'un portal interior, model·lada de guix en relleu, i una pesa sepulcral (mutilada) de pedra *numílica* amb un escut lobulat an el capser. Vaig esmol·lar dita inscripció i vaig conservar-la en el *Museu Arqueològic* de la Sapiencia; ara és an el *Dioçesa*.

Dins els fonaments de les parets de la citada sala senyorial hi trobarem pessés de marès ordinari: capitells angulars de pilastres, branques de portal i duelles, d'arcades bizantines-arabigues amb les característiques *puntes de diamant* a més de rústics fullatges, fent anelles i encopinyades. Aquella abundosa ornamentació (a) acusava l'importancia de l'edifici an el que pertenesqué... ¿Podia esser estat l'Oratori o Capella que, segons resen antics cronistes, alsaren els primitius catalans de Mallorca a llur Patrona Santa Eularia?

Prop de la casa de sa *Senyora des Port* i dins el patí descobrirem nou pouets de 60 centímetres de diàmetre, i baix de tots ells, plens de trossam i ossos de bistfa, moltes ceràmiques rompedes i cadufs de primitiva forma, puis no tenien el fons foradats, i també recullirem fragments de terra cuïta, llumetes, d'ansa i de peu de canelobre, etc. etc. De tals troballes en vull fer memoria per quant qualque aficionat a l'art antic o a l'història de l'industria mallorquina li convenga aprofitar aqueixes claricies.

Tornant a l'oratori de les Escolapies, diré que les arcades paraleles a la fatxada, són ogivals o sia en punta de mel·la, de marès de *Calallonga*, i també els pilars que les aguanten, puis, a les hores ningú havia somiat es ferro-carril, i el transport de marès per mar era mes ventajós que el fet en ca-

(a) Còme del mateix gènere puc citar la del portal romànic d'entrada d'una casa just darrera la parroquia de Pollensa i el transladaren a la casa del *Donat del Roser vell*, d'aquella vila, quant vaig reconstruir sa fatxada que la m'escarrá mestre Jusep Orell, el qual també alsá les voltes, el chor i la fatxada de la Parroquia d'Alcudia (i ho feu amb molta intelligència, essent Rector Mn. Joan Ferragut.)

D'igual estil i factura era el portal de l'antiga iglesia de Castellitx.

rrero per la carretera. Excús dir que per raó d'economia vaig suprimir tot moluratge, i, per lo mateix, vaig adoptar la cuberta elemental de dos *algo-vesos*, imitant les primitives construccions religioses de Mallorca, com ho eren Sant Pere d'Escorca, i les *esgleietes d' Santa Fe y el Sant Sepulcre* a Palma, la *Caritat* de Pollensa, l'*esgleieta* d'Esporles, *Trinidad* de Miramar, etcétera.

En lloc de fer l'entexinat de fusta, com hauria pertocat, aixaubàrem els buits quadriculats, i los pintàrem. Més envant ho varen modificar. I a pesar de no haver pogut desenvolupar el meu projecte així com l'havia concebut (b) sé que l'elogiaren alguns arquitectes estrangers no contaminats de l'abominable *modernisme* que sol engatar els joves artistes d'aquest temps.

La claror entra per uns finestralets part-damunt les galeries-tribunes i per una claraboia circular a l'enfront del chor.

An el retaule de l'altar hi ha l'imatge de la *Puríssima*, que D. Lluís Font esculpi, i a cada banda: el Patriarca Sant Jusep i Sant Jusep de Calassans, Patró d'aquell Col·legi, que pintà don Salvador Torres. A més, sobre l'altar, (c) el Sagrari d'exposició se tanca amb una fulla vertical de ferro, corredora.

Les ratjoles, dites de *Valencia*, que forren els baixos, com també els de la sala de rebre del Col·legi son fetes a Sóller mateix, a la fàbrica de la *Esperanza*.

El confessorari estava de manera que, a més dels penitents ordinaris, poguessin confessarse les col·legiales sens eixir de casa.

En la fatxada vaig deixar un nitxo per si hi volien posar l'estatua de Sant Jusep de Calassans, de ferro fus, la que s'il·luminaria amb els dos fanals de les barreres d'entrada.

Mancava dir que, sota el pis del chor enterraren les despulles de l'amo'n Guillem d'Aranda, primer benefactor d'aquell establiment. (a. c. s.)

BARTOMEU FERRÀ

Els "contrastés,"

de «El Obrero Balear»

Ha mort D. Francesc Giner de los Rios. Figurava entre ses persones de lletres, i diu «El Obrero Balear» que era un bon homo, i que deixa un gran nombre de deixebles i partidaris.

An es carruatge d'es morts, afegeix, no l'acompanyaven més que tres persones encarregades des seu enterro, i això, segons conta, perque an es testament *prohibia* tota ostentació. De tot lo qual en t'heu «El Obrero Balear» sa conseqüència de que En Giner era una persona molt humil.

Se tracta d'un mort i no escau be que li regatetgem lo de bon homo, ni d'humil; pero per lo que no porem passar és per sa conseqüència que en pretén treure «El Obrero Balear».

En Giner poria esser tan bon homo i tan humil com vulgui, i poria renunciar a certa casta de pompes. No està mal que hu fés així si heu fè amb bon esperit.

Però «El Obrero Balear» s'ha olvidat de que hi ha coses que no's poren renunciar per testament i que, encara que hi hagués qui les renunciàs, ses seues disposicions serien lletra morta.

D'aquestes coses són es funerals manats per llei. An En Giner no hi havia nigú qui tengués obligació forçada de

(b) Per alegrar la vista dels capitells hi aficaren unes fuies angulars de cartó-pedra. Mancaven diners; pero no ho havien d'haver fet.

(c) El construí Mestre Domingo Font i Roig, es mateix que havia de muntar el de l'altar major d'Alcudia segons mon projecte, que fa 15 metres d'alsada, i ningú se'n ha recordat, que jo sapia.

fer-n'hi, això és, que no hi ha cap llei o disposició oficial que mani tributar honres determinades an En Giner ni a nigú com ell.

Per tots es bisbes, en camvi i per tant pel Bisbe de Mallorca, hi ha una llei, escrita an es Pontifical, que determina i senyala fil per randa totes i cada una de ses coses que s'han de fer, i així si an el Bisbe nostro, que acaba de morir i que Deu tenga en la gloria, se li hagués ocorregut manar que no se li fés lo que mana es Pontifical, es Capítol hauria hagut de passar, i hauria passat, per demunt aquesta disposició seua invàlida i hauria manat se fés lo que se llei mana i pertoca. Lo únic que poria fer era ordenar que no se passàs des Pontifical, i perque de paraula i per escrit expressà aquesta sa seua voluntat, per això an es Combregar no se li doná se solemnitat d'altres vegades; per això an es cadàver el portaven capellans ab ruquet demunt una especie de sivera; per això era baix es túmul de la Seu (de lo que es queixá molta de gent que el volia veure i no poria) per això se pedra que cubrirá se seua tomba estirà en es trespol sense alzar-se ni un dit d'en terra, per això an aquesta llosa de sa tomba, si se respecta sa seua voluntat (i consti que jo an aquest cas concret no la respectaria maldament «El Obrero Balear» caigués en escàndol farisaic) no hi haurá més que es seu nom i es dia de sa seua mort.

Però hi ha encara un altra cosa que no's pot renunciar per testament i és s'agraïment, s'amistat, sa veneració, s'amor, es dol, ses llàgrimes d'es qui queden an aquest món.

Tres persones no més, diu *El Obrero Balear*, que acompanyaren D. Francesc Giner an es cementeri.

Cregui *El Obrero Balear* que estam dubtant si hem de posar o no en corentena sa noticia que mos dóna.

Es un cas compromès, casi casi un cas de conciencia que no mos atrevim a resoldre; Va-l-t'aquí en tota llealtat: si posam en dubte sa seua noticia, suposant que de bona fe mos dóna gat per llebre, pes mateix fet de posar-le hi per força ha de sufrir sa *fama de ben informat* de que gosa.

Si suposam que no és ver que només e-hi anassen tres persones, sino que n'hi anaren més, pero que *El Obrero Balear* les reduex a tres amb so fi de criar bilis i escopir-la a coses que estan part demunt ell, involuntariament cometriem una especie d'ofensa a sa seua honorabilitat professional perque el suposariem mentider en detriment d'es pobre D. Francesc Giner de los Rios i d'es seus amics i parents.

Y si, en darrer terme, el creim per lo que diu, si és ver que només acompanyaren es cadàver de D. Francesc Giner de los Rios tres persones. ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! an aquest cas i si és així, es concepte que teniem de *El Obrero Balear* queda encara més i més rebai-xat.

Perque: ¿an-a qui se li ocorreix, per exaltar i ponderar una persona, ses virtuts d'una persona, sa bondat d'una persona, es gran partit i escola d'una persona, s'anar escampant pes quatre vents, que entre amics, agraits, deixebles parents i persones que l'estimassen i l'admirassen, només n'hi va haver tres que no comportassen que s'en anàs com un ca an es carnatge, tres només que donassen testimoni d'aquesta amistat i agraitment i amor i admiració?

¡Pobre D. Francesc! bastá que prohibís an es testament tota solemnitat (segons diu *El Obrero Balear*), perque no sols es ministres, i diputats i claustrés de professors, sino també tots ets amics i agraits i deixebles i parents i persones que l'estimaven i admiraven, tots, tots, manco tres, se donassen per excusats i deslliurats i el se'n deixassen anar tot-sol. ¡Vaja una admiració i afecte que li tenien

a D. Francesc! ¡Deu n'alliber a tota persona nada!

¡Que ell heu deixà an es testament? No, ell no proïbí això; i, encara que heu hagués proïbit. ¡Que hagués anat qualcú a sa plasseta del Palau, l'onde-mà de mort el Bisbe nostre, i hagués dit an es mils de persones que lluitaven contra capellans, criats, municipals i guardies civils per entrar a veure'l que ell meteix heu tenia proïbit i hauriem vist si s'amor i veneració filial infringien o no aquest precepte posat per s'humildat! És ben segur que no sols no hauria servit de res, sino que seria estat contraproducent. ¿No va esser precís deixar anar ses monges, a s'enterro, quant mostraren sa seua voluntat resolta d'acompanyar-lo d'una manera o d'altre? A davant o a darrera o a n'es costats anirem, haurien dit es capellans i rectors que vengueren de tots es pobles de Mallorca, an es que los hagués dit que s'entornassen per allà on havien venguts. Bon ball s'hauria armat si an es Governador se li hagués ocorregut enviar cadascú a ca-seua, es mils de persones que es congregaren per veure passar s'enterro i tributar an es mort un d'es darrers testimonis d'afecte.

De manera que sa soledat en que es trobà de-prés de mort, D. Francesc Giner de los Rios no és una prova de sa seua humildat (que per altra part no tenim cap interès en negar-li) si no de lo poc arrelades que estaven ses amistats i entusiasmes que durant sa seua vida s'era criades i an això no estava bé que «El Obrero Balear» heu tregués per cap concepte.

Cartes Endimoniades

que un bon cristià pot lletgir sensa cap escrípol.

¡Ah fiets! ¡quines coses passen en aquest món! Mai vos ho pensarieu Jo, miserable pecador, homo de carn i os com els altres, nat i batiat dins Mallorca com voltros matexos, que vaig menjar enseimades fins als vint anys, en que me *desenseimaren* ab un panet llargarut i una xicara de xocolata de tres reals sa lliura, que per poch me costà la vida....jo, germanets... ¡senyau-vós i feis sa creu ben fetal tenc en mon poder un aplec de cartes, que venen de l'Infern, i traten de coses molt ferestes, pertanyents a noltros cristians.

Unes son dictades, per l'Emperador de tots els dimonis, per aquell gran bellitre que malavetja robar-li al Bon Jesús tantes d'ànimes com pot; per aquell polissardo que ara s'es donat a fer viatges a Madrid, aspirant a que'l fassin President de Ministres, en morí el que mos governa: i altres de dites cartes son sortides d'es carabassot d'uns dimonions, més atxerovits que una mona famolenca, avesats a córrer la gaudaina per tot el món, i que filen més prim que un secretari de poble devora un bal·le que no sab lletgir ni escriure.

Ja veig, lectors, que la curiositat vos pica i que no farieu càs de passar cinc parts de Rosari perquè jo vos enteràs de quina manera son vengudes a mans meues les malaides cartes. ¡Ah criatures de Deu! contentau-vos amb sebre que no hi ha res de bruxeria. Tampoc hi trobareu *mettáfera*, perquè....papers canten: i llevor que entre voltros n'hi ha més de dos que coneixen l'estil d'aquella mala gent, com lo conexia San Antoni Abat, i veureu com no vos don figures per llanternes. Vaja, idò, aquí vos entrec la primera que me ve davant. Díu així:

«A n'en Berrufet»

«Estimat: des que tu i en *Banyeta verda* vos n'anàreu a córrer la Xeca i la Meca per aplegar ànimes, jo estic de lo més desficiós, i par que m'hagen donat mal bossí; esperant a cada moment

rebre notícies vostres; o veure-vos tornar i que me conteu les diablures que ha geu fetes. Me ve prou tort haver-me de privar de la vostra companyia; pero no hi sé remei, perquè de poc ensà la feina mos ret ferm, hem posat *sucursals noves*, i es precis anar amb un seny de bistia veia, perquè no s'en fassa mal-bé ni una. ¡Ah Berrufet! ¡que'n pots fer de maig dins el teu *negociat* de teatres i cantarines! Jo'm fii de tu, perquè en tal asunto a tots els companys ne pots donar ab un cuerot: cap n'hi ha que't muí es nas de saliva.

Ets taiat de lluna per haver-les amb empresaris, autors i còmics, i per embrutar sa pesquera dalt sa *casola*, cada pic que sa nostra amiga la Carn s'esbrava i fa jutipiris a sa vergonya demunt ses taules de l'escenari. ¡Que ets de bò per daurar-los sa pindola an els papais i mamais dels palcos i butaques, i per enlluernar els al·lots i al·lotes de quinze anys, i fer que's tiren de bot i bolei dins els avenes que travessen devers canostra! No fa gaire és arribada s'ànima d'un senyor, a qui tots tenien per un sant homo, perquè anava a missa i feia bé als pobres, i no volia mal a ningú, i encara que anàs de partits, no havia lograt aficar-se dins sa butxaca ni sa miseria de mil duros. Veuràs perquè es vengut. En *Banyeta verda*, que valtant com pesa per cmbolicar enteniments fluixos, el prengué per son comte, i avui amb un articleto fresc d'un il·lustracioneta curta de gambals i poc escrupolosa, demà ab un panxó de coverbos impios o carregats d'espices, l'altra dia amb un esplet de murmuracions, i calumnies contre bisbes, capellans i frares, li va gelar sa fe (*las antiguas creencias de sus mayores ¿m'entens a mí?*) i resultà que l'homo, quant cercava qualque cosa de religió, no més trobava, endins de tot, els escolims de *las creencias antiguas*, que sols li servien per no quedar malament del tot *con el Ser Supremo*. Idò bono: llevor tu el me aficionares a ses *Suripantes*, i bona nit, pastora: amollà a n'es xot; i camaiada aquí i brevarol allà, vengué a perdre es recel i els escrípols per ell mateix, per sa dona i pels infants, i los deixà anar a tota casta de comedies i *sarzueltas*: al·lots i al·lotes començaren a avorrir els Sacraments, i a anar-los a rebre per compromís, i jo que veia la feta, per ses notícies teues, ballava d'alegría. ¡Ja sabs de qui't parí? Idò si: com més descuidat estava, el sorprengué la mort, i ni sols donà temps de que li lleigissen la comandació de l'ànima. Lo que't comàn, és que me seguesques enllepolint la dona i els infants. Als al·lots acabussal-os bé aquells dos amichs garruts que sempre parlen de porqueries, i davant ells fan befa de les coses de Deu, i si se temen d'una miqueta de empegament o repugnancia, los motetgan de *beatos*.

¡Ah Berrufet! Ja sé que ets espavilat; però així matex te vull donar consells, maldement digues que m'agrada sucra ets ays i que te fas es repel amb sa cara aixuta. Lo primér: no paris de dar tasca als llops amb pell d'auveia, ni als catòlics de pan fonteta, qui, en veure el pecat ben vestit i rumbós i honrat per la gent grossa, li fan *rendibú* de joneions, tant o més que'ls in-crèduls. Molts d'ells m'han dit en secret, que si poguessin tapar els ulls a San Miquel i arrancar-li sa balança, a mí me'farien un temple més gran i més hermós que el de Sant Pere de Roma, i m'encendrien més llums quels que hi ha en totes les Coranta hores del món. ¡Aixó son amichs! ¡Si tu sabesses que cualcún d'ells m'ha venut s'ànima per mitja dotsena de vots! Ja ho veus, regalada. No fassis cas d'armar-los una xerradeta dins l'iglesia, maldement los sentis mastegar fessols *ab bona devoció*, mestres miren de coua d'ui a ses señores. ¿Qué dich de coua d'ui? Això són no més els que creuen que'ls compromissos socials arriben fins al peu de l'altar, casi tots les miren a la descarada

i...sabs que a la missa de les dotze porren pegar arreu. De modo que si aquell a qui vulgas moure no't guipa tot-d'una, fel ajonoiar davant una senyora guapa i ben enllestida, i...¡ja té! va dí en Trompa.

Y ara que parl de senyora sols ab una cosa trob que vas calsat per aigua, i es en la por que les menes. Hi ha senyores i señores, tros de *quoniam*. Senyora pot ser una dona lleugera i ben empiulada, i pot esser una poc enguamida, modesta, humil, de bons sentiments i delicada. Si ab aquestes no t'agraden berbes, no hi tenc res que dir; pero ab les altres? de cada deú, nou duen s'ànima enmelada per a'afar mosques inferneres. ¿Vol dir perquè les veus a ses funcions religioses *d'etiqueta*, ab sos llibrets hermosos i rosaris de preu, t'has begut que estimen de veres a...? (No'l vull nomenar, m'escarrufaria de banyes a potes.) No sies ximple. Si elles ho sabessen, te pendrien per un *beninoni*. Ten amb elles tota sa franquesa que vulgues, angelot. Son meues ja fá estona. Axó sí; has de sebre amb qui les has. Ja t'ho he dit; quant entris dins sa conciencia d'una dona, convé que posis els peus plans, perquè allò sol estar ple d'averes i de pedres llenagadisses; i llevor que com manco t'ho penses te trobes a les fosques, i sensa camí ni sortidor. ¿Sabs de que'mvé tenir croxada sa banya esquerra? D'una caiguda que vaig pegar dins la conciencia d'una senyora; i perquè vegís; era de les que solen seure davant una tauleta endomassada i una bassina de plata el dijous...¡ja m'entens. Valga que vatx trobà una guarda de passions ben revengudes i sapades que vengueren darrera mí pegant bots, i besant-me sa coua. S' no fos estat per elles, que hi sabien bé ses tresques per aquells barranchs, com som dimoni, que de mí no s'en cautava gail i gallina.

Idò a propòsit cols, i tornant al Teatre, te vui dir que si's tracta d'una senyora de qui fa fer, es precis que li dones força d'estiradetes, perquè posi atenció a lo que fan i dieun els còmics; puis tal classe de gent sol tenir a menos ficar-se en l'escenari, donchs creu que axó es bò per quatre *cursis* i per la gentusa de sa cassola. Cada pich que un actor diga o fassa una indecencia, (ja sabs queara n'amollen a balquena; i sino son apuntades, les s'inventen), pegali una estirada forta, i bufa per allà aont destriaràs caliu, sensa mirament a la vergonya, que pot ser no le veges lluir en forma d'una ruada de seies. No estigues en recel de si dins son cor e-hi trobaràs creu o imatjes sagrades. Ja es segur que abans d'entrar a mon temple, o les han tirades, o les han tapades amb una cortina ben espessa, per no veure ombres que los fessin nosa.

Per avui ja n'hi ha prou. Desig que sempre peguis dret i mai fasses s'ase al teu *soberano*. -«Satanás.»

UN NEBOT DES CAPELLÀ DE SES IDEES.

Comentaris

13

S'article de dia 5 de Decembre

En aquest article el Sr. Rullán, aquell qui escriu dalt *El Pueblo setmanari de Sóller*, tracta de proporcionar an es nostro amic benvolgut D. Juan Marqués i Arbona una definició bona de Religió. Comença per dir-li com l'han definida Schleiermacher, Feurbach, Kant, Max Muller, Tilor i Guyau. ¡No podrá dir D. Juan Marqués que no'n desplegui d'erudició el Sr. Rullán! ¡E-hi ha diccionaris enciclopedics que no'n duen tantes de definicions d'una matexa cosa! S'articulista llevò en posa una d'«un crític contemporani» que diu així: Sa Religió és «*Un conjunto de escrípulos que son obstáculo al libre ejercicio de nuestras facultades*» i

proposa a D. Juan Marqués que l'accepti i que la preferesqui a totes ses altres. No porem felicitar D. Juan per haver rebut del Sr. Rullán aquest present. An es nostro entendre aquesta definició és sa més dolenta de sa guarda. Es qui la va formular ja devia haver venuda s'ànima a n'es majordom de l'Infern. ¿l'altre cosa no ha tengut el Sr. Rullán per obsequiar a D. Juan Marqués? An el Sr. Rullán l'entusiasma aquesta definició perquè segons ell diu «treu a Deu des concepte fonamental de sa Religió» ¡Per¡amor del Bon Jesús, Sr. Rullán! ¿l' que no veu que això que l'entusiasma és pesta pura? Deu, amic D. Jaume, a pesar de lo que digui es «crític contemporani» més pintat i a pesar dels entusiasmes que V. tengui amb ses definicions de tal crític, és s'ànima de sa Religió, sa font, sa rel, es punt de partida, sa pedra fonamental de sa Religió. Així han entesa sempre sa Religió tots els pobles de la terra. Han entés per Religió es *culte de Deu*, s'estimar, servir i honrar Deu amb obressantes, fent-li tot s'honor possible come Creador i Senyor que és de totes ses coses. De manera, Sr. Rullán, que s'idea de Religió du en si un orde, una relació, un lligam de s'homo envers de Deu. Per això sa Religió és *s'orde i sa relació de sa criatura racional envers de Deu* i es lligam, sa baga que unex criatura i Criador per amor i culte diví. Així han entesa sa Religió tots els pobles de la terra des que hi ha memoria d'homos. De manera que es qui defini sa Religió dient que és «un conjunt d'escrípols que són un obstacle pes lliure exercici de ses nostros facultats» ment i no passa d'esser un blasfem vulgar, que blasfema lo que ignora, negant lo que és essencial a sa Religió, s'idea de Deu, fent-la una cosa purament *subjectiva* sensa cap *realitat* de part-defora, una simple il·lusió, un conjunt d'escrípols irracionals. El condemnen an aqueix «crític contemporani» tots els pobles de la terra de tots els sigles, puis tots han tengut sempre i tenen un Deu i una religió per honrar i servir Deu, cada poble a sa seua manera. ¿Com així V., Senyor Rullán, se'n va entusiasmat darrera tal «crític contemporani»? ¡Que'l deixi córrer, Sr. Rullán, i guardi entusiasmes per coses més dignes! I a D. Juan Marqués i Arbona (que segurament se deu haver senyat quant ha sentit sa difinició des «crític contemporani») li posi un mot dient que havent pensades ses coses millor troba que lo des crític no té cap ni peus.

El Sr. Rullán se proposa també amb so seu article fer veure com «va perdre sa fe» i per això conta que va prendre part amb un atac des Carlistes a una ciutat de Catalunya, i que en va sortir sensa tenir cap de-nou. Escoltau-lo an el Sr. Rullán: «*de pronto un fogonazo y una descarga me hacen dar un salto terrible... Confiteor Deo .. beatæ Mariæ .. santos apostolæ... mea maxima culpa... ¡Adios, amado padre, tíos queridos... hermanos...! Ruído infernal, cargas de caballería, disparos de fusilería, calles oscuras, gritos de hombres, lloros de mujeres y niños, voces de mando, ayes de dolor y vivas a Carlos VII. El detente bala, el Corazón de Jesús está conmigo... me había salvado... Se acrecentó mi fe*» No s'ha d'olvidar que amb això que diu el Sr. Rullán se proposa fer veure «com va perdre sa fe». ¡Be e-hu és el diantre aquest Sr. Rullán per fer *chistes!*

14

S'article de dia 12 de Desembre

He de confessar, Sr. Rullán, que aquest escrit de V. és per mí un geroglífic. Se veu sí que V. du entrevesada sa Religió sacrosanta de Nostro Senyor Jesucrist, però parlau-na embuiat, que és molt difícil per no dir impossible veure lo que V. pretèn. ¡Vegi

si presentarà els escrits amb més claredat i així tots l'entendrem sense passar pena! ¿O V. parla pels endevinadors?

Diu a una part que sa llegislació religiosa dels Hebreus prohibeix amb pena de mort pronunciar es nom de Deu. ¿I qui l'ha enganat d'aquesta manera, Sr. Rullán? ¿A on ha lletgit mai aquest desbarat? Es fals, benvolgut D. Jaume, que sa Llei privàs els hebreus d'una tal cosa. ¿Com s'explicaria V. que aquest nom (léhovah) estàs repetit, com e-hi está, més de sis mil vegades dins sa Bíblia hebrea? ¿Que no veu que no es creible que una llei privi de pronunciar un nom que ella repeteix tantíssimes de vegades? ¿I amb pena de mort! Hala, D. Jaume, no hu torn dir que sa llegislació religiosa d'els hebreus prohibís invocar o pronunciar es nom de Deu. Sa Llei may va prohibir an els hebreus pronunciar amb respecte aquest nom. Lo que sa Llei prohibia era flectomar-lo. Escolti es verset, 16 des capítol 24 des Levític: «Muiri irremisiblement es qui flectomi es nom del Senyor: tant si es ciutadà com si es estranger, que'l mat a pedrades tot es poble. Qui flectomi es nom del Senyor muiri de mort.» No es lo mateix pronunciar es nom de Deu que flectomar-lo i ¿no és ver D. Jaume? Pero ha de creure que els hebreus des principi de sa nostra era influenciats sens dubte per ses ensenyances d'alguns rabins rigoristes se deixaren de pronunciar Jéhovah a fi de no esposar-se a anomenarlo amb irreverencia. En lloc d'aquest nom deieu: es Nom únic, es Nom per excelencia, es Nom gloriós i terrible, es Nom ocult i misteriós, es Nom de la substancia, etc. L'historiador Josefo conta sa revelació del Sinai (Ant. jud., II, XII, 4). pero se guarda molt be d'escriure es nom Jéhovah. Leusden se va empenyar en fer dir aquest nom a un judío molt pobre d'Amsterdam i amb tot i oferir-li una suma important de doblers no va poder lograr sa pretenció. ¿Si hi anaven alerta aquests hebreus a no malmenar es nom propi de Deu! No eren com V. que tracta Deu d'alema i de Kaiser i d'altres coses pitjors. ¿Ai, D. Jaume, si V. hagués viscut entre aquells hebreus! ¿O hauria mudat de sol a rel o ses pedres haurien donat compte de V.! Pero no se pensi, D. Jaume, que ja pugui estar tranquil vegent que flectoma es nom sant de Deu i que no obstant no l'apedreguen. E-hi ha un altra vida i si V. s'hi presenta sensa haver-se penedit d'haver flectomat, el faràn tornar més petit que un homo de colzada. Ja me sembla, Senyor Rullán, que li he aclarit aquest punt. Vol que li repetesca sa lliçó amb dues paraules? Idó escolti. Es fals lo que V. diu de que sa llegislació religiosa dels hebreus prohibís amb pena de mort pronunciar es nom de Deu. Lo que prohibia era flectomar aquest nom santíssim. Per no esposar-se a dir amb irreverencia, els hebreus des principi de sa nostra era el callaven. ¿Estam D. Jaume?

Mos conte el Sr. Rullán aquell passatge de l'Escritura en que Oza va caure mort perque va sostenir s'Arca de la Aliansa a fi de que no caigués i exclama: *Con el criterio moral de hoy día Huza hubiera sido premiado* Això, Sr. Rullán l'acredita a V. d'orgullós, de blasfem i de curt de vista a un mateix temps. D'orgullós perque vol esmenar sa plana a Deu Nostro Senyor; de blasfem perque el tracta d'injust; i de curt de vista perque no veu sa gran lliçó que tots noltros hauriem d'aprofitar davant es càstic d'Oza. Deu va castigar aquest homo perque no essent sacerdot ni levita de sa familia de Caath se va atrevir a tocar s'Arca de s'Aliansa. ¿Que hauria estat si en lloc de tocar-la perque no caigués l'hagués tocadap erp rofanar-la. Hala, D. Jaume, i quina les n'espera a n'els profanadors de ses coses sagrades! Si Oza va esser castigat amb una mort repentina,

¿que los succeirà an els que flectomen i fan befa de lo que es més que s'Arca de s'Aliansa? Convé pensar-hi amb això, D. Jaume, are que tenim temps. ¿E-hu sent?

Contant aquest passatge de l'Escritura, diu el Sr. Rullán que Moisès va fer traslladar s'Arca de s'Aliansa a Jerusalem. ¿Ai Moisès? ¿I per on cerca En Moisès, aquest sant homo? ¿Si en Moisès a-les hores ja feia devers quatre cents anys que era mort! Era David, D. Jaume, que feu dur s'Arca desde Cariathiarim a Jerusalem.

Als Irònics

Sou els tipos de la perpetua mitja rialla. La vida per voltros és un joc de nins. Explotau sempre el caire ridícol de les persones i de les coses; com si tot fos fill de la broma, i l'homo no fos més qu'una prova que va fer l'artífic del món, pero que no li sortí be, i així la va deixar en el seu estat caricaturesc per mantenir l'hilaritat dels intellectuals que pasarien per la vida.

Son beneits els qui prenen les coses en serio. La ciencia, la desprecia i es una leina molt innocent el cercar la veritat. L'art per vosaltres no és més qu'un passa-temps, un diversió. Amb la mateixa intensitat de visió artística vos aplicareu a perseguir el destí del fum que surt pererosament de la vostra pipa o a biografiar la mosca companya, que a teixir un drama d'ordre polític o d'alta transcendencia social.

I caminau lentament, perque no hi ha res que meresca la vostra frissor.

I el vostre esguart sorríent vol agotar la extensió del cercol invisible del món que mos rodeta i afinar els mes íntims moviments de l'esperit.....

Oh, aquella senyoreta infelíc que fa exercici gimnàstic d'elegancia!

Oh! aquell negociant que malgasta les passes per arribar a un doblé que no necessita!

Oh, aquella gent d'esglesia mistificada, torbada i transnada pels escrúpols, esclava del temple!

Oh, aquell beneit, que, no badant a les belleses i plers que l'enrevolten, va consumint ajupit la vida darrera el treball!

Oh, aquell xiflat en les lletres, i aquell qu'es posa tan a les totes en la política, i aquell que pren tan en serio fer d'homo formal!

I anau deixant-vos portar blanamet per la corrent de la vida, perque, no hu paga fer oposició a res.

I tot lo que passa, fins i tot lo més exacerable ofereix qualche interés an el vostro *diletantisme*.

I mentres tant la férrea realitat segueix el seu gran curs, contrastant sa positiva substancialitat amb la vostra lleugeresa insubstancial.

Mentres el vostro gest de orgullós desdeny desprecia l'obra seria dels altres, dins el món invisible i misteriós del vostro esperit i del vostro còs s'operen seriament grans coses.

Reflectiu un poc sobre l'impuls íntim que mou i mantén aquest vostro caràcter i sistema...

Tot el mon exterior se mou, també seriament, amb enginy dinàmic pasmós i amb immens i silencios aparat de fabrica, engolint son curs secular la busca de la vostra exigua mentalitat, com la gran fornall engoleix la palla.

La escuma virginal que dura damunt aquets fondos abismes, lluminosa, de fulgurant cromatisme, de inefable candor, de pau harmoniosa es l'antítesis del vostro humorisme fals, fluctuant, corromput. Molt sovint l'orgull despectiu vos fa recular a la vulgaritat humillat. La vostro ploma, mullant-la dins el fanc s'ha envilida. Vos creis

genis singulars, independents, creadors i no son mes que esclaus de la lleugera crítica satírica francesa.

Voltros podreu cultivar lo bell, llbant aquesta floració superficial de la natura, però no podreu volatilisar lo que té fonaments de pedra eterna i principis de vida indestructibles.

Caminau, i el temps vos empeny irresistiblement, a pesar dels vostros esforços per aturar-vos; perque amb ell no anau a compás.

S'acaba el camí. La mort vos estreny per totes parts i estampa un gest demunt la vostra cara, un gest de funesta sacietat.

El vostre delit s'es esveït com una bombolla.

Tot es passat.

Aquella vostra rialla irònica va sonar i se sentí per qualche temps en mig del truí de la vostra rollada. Váreu divertir la vostra societad. Ara está tot extingit. Sols queda l'íntima aspiració del vostro esperit, que era el serio principi del vostro obrar, sensa satisfacer... Una lleu fuia seca perduda per l'aire, extravagant, no enfilada en la linea rítmica divina.

X.

Frases mallorquines cristianes

Deu veu ses coses amb quina intenció són fetes

Això diu a voltes aquell que és repès per haver obrat de tal o qual manera, animant la seua confiança, per quant Deu penetra fins lo més endins del cor, i veu les coses amb lo seu sentit vertader, conformant-se dels oprobis o cástics que n'poren venir, perque Deu pagarà segons lo que haurá fet cada ú. Es evident el sentit cristià.

Deu ho vol així, paciència--- Deu ho fa ell sab perque--- Hi ha que prendeix així com Deu nos ho envia

Amb totes aquestes expressions manifestam la resignació i conformança amb la voluntat de Deu, en tots els treballs i penes, considerantlos com enviats de Deu qui sols cerca es nostro profit. ¿Com enalteixen aquestes expressions al que está oprès pels treballs i penuries!...

Deu me dó paciència i pler qui dur

Moltes vegades hem sentida aquesta expressió en mig dels treballs que du l'esment dels infants, en mig de les enfermedats i penuries, i en moltes altres ocasions.

¿Que és d'hermós el seu sentit! Paciència per soportar ho tot an aquest món, i un pler qui duri per molts de sigles, un pler no terrenal, com és evident, sino celestial, ja que aquest és el perdurable i perfet an a qui devem aspirar, que será el premi de la paciència mostrada en les proves de Deu.

Deu sab que és sòrt

Quant una persona ha deixat perdre per una causa o motiu justificat una ventura, sol conformar-se amb aquesta frase. Com si digués: tal vegada trobaré la sort perduda en lo que fas, o aquí on som.

Deu te dó sòrt

Se diu an aquell que emprèn un negoci, desitjant-li que li vagi vent en popa i pugui prosperar.

Deu sab qui és bo i qui és dolent

Aquesta expressió surt davant l'engany que un se'n ha duit respecte del judici que tenia format d'un altre; quant p. e. creia que una persona era bona i llevò se's descubert l'hipocresia que la tapava, i al contrari, quant una persona pareixia dolenta i se fan patents les

accions que la dignifiquen i la fan més gran an els ulls de tots.

Es la confessió de la petitesa de nostros coneixements i de l'omniscencia de Deu.

Deu fassa que vaja bé

Diuen per manifestar el viu desig de que alguna cosa surti ben acertada. A voltes responem: *Deu ho fassa qui pot*, expressant d'aquest modo la dependencia i la part principal que té Deu en totes les coses.

Deu vos ne dó alegria

Se diu als pares d'algú que dóna grans esperances, que's mostra viu per l'estudi, o per la bondat. També ho solen dir d'un ninet recent batiat. En totes les ocasions aquestes és molt oportú, puis al meteix temps que's desitja l'utilitat, i alegria p'els pares, se confessa que sols de Deu ho podem esperar.

Deu no vol res imposible

Amb aquesta frase respón a voltes aquell que's troba sense forces per fer lo que li manen.

Es la confessió de la justicia de Deu que no vol de noltros més de lo que poguem.

Deu els cria i ells s'ajunten

Hem sentida usar aquesta expressió per denotar que dues persones d'un meteix geni i inclinacions se cerquen una a s'altre.

Comunment s'aplica an els dolents que sempre els veuen aplegats.

Vulla Deu. O placia Deu

Ab aquestes expressions se manifesta el desig de que succeeixi alguna cosa. A voltes deim: *Deu fassi la gracia...*

Totes tenen el sentit ben cristià, ja que és una confessió de que Deu és el qui disposa de totes les coses, i en ell confiam perque fassa que mos surti be nostro desig.

Deu n'afart a tota criatura nada

Diuen per ponderar i despreciar una persona o cosa per la seua lletjura o per lo molestosa que's mostra.

C.

Secció local

Diuenge a l'esglesia de St. Vicens Ferrer digueren una missa p'el Bisbe mort, al cel sia, que oïren ets *al tots-guaites* i hi resaren una part de rosari.

Diuenge també se morí sa madona Francisca Bauzá i Quetglas. ¿Que el Bon Jesús haja acullida la seua ànima. Amén!

Dimars va esser a l'esglesia parroquial s'ofici de mort p'el Bisbe Campins, al cel sia. Llàstima que no hu anunciassen una mica més! Hi seria anada moltíssima més gent si hu haguessen sabut.

A on resultà solemne s'ofici de mort p'el Bisbe, fons a l'esglesia de la Santa Família. Com sab tothom a Manacor, va esser el Bisbe Campins que logrà que el Papa aprovàs aqueixa *Congregació de Fies de la Santa Família*. Això feu que hi acudís molta de gent an aquell ofici, sobre tot amb so sermonej que se deixà caure es dia abans, es Rector d'aquella esglesia. Mn. Bartomeu Domenge, espinzellant fil paraula lo que era i lo que feu el Bisbe Campins, que Deu tenga.

Avís

Tots els qui paguin sensals per terres, a Son Moix, i els-e vulguin quitar, amb bones condicions poren anar a ca-l'Excel·lentíssim Sr. D. Jeroni Rius, carré de S. Juan n.º 9, a Palma, qualsevol dia, abans de les 10 del matí, o passades les 3 del capvespre, per tractar de sa quitació de dits sensals ab condonació de algunes pensions atrassades i molt ventatjosa-ment.